

ra hominibus inditum quo uteretur infans (juxta quorundam placitum) in filvis enutritus, & ab omni hominum loquentium confortio segregatus naturaliter infunditur. Item si omnis vox significaret ad placitum, he quoque propositiones essent verae: homo est infans, Deus est Diabolus, quia quilibet terminus istarum institui potest ad quolibet significandum. Tandem in Genes. loc. cit. nomina ab Adamo rebus imposita dicuntur propria illarum, quo manifeste indicatur non fuisse imposita omnino ad placitum, alioquin male dicerentur propria rerum.

10. Resp. ad 1. probare solem quodam esse voces, quia non temere, ac mere fortuito fuerunt rebus impositae, sed rationabili occasione, & spectatis eorum proprietatibus, ut Doctor adverte 1. d. 22. q. un. §. potest dici breviser, hinc autem deduci non potest, quod tale significacionem habeat a natura, quod ex eo patet, quod multi istas voces non intelligunt, & voces valde affines aliud significant. Ad 2. illa vox tantum dicitur naturaliter significare, quae apud omnes nationes idem repraesentat naturae, etiam si circa ipsam nulla fuerit facta impositio; ex quo sequitur, quod si illa vox faceret per totum orbem idem significet, non ob id dicenda est significare naturaliter, sed ex hominum impositione, quae praecisa nihil significaret, unde contendunt aliqui esse vocem origine Hebraea, & habere vim significandi ex infirmitate saltem Dei, a quo prima illa lingua influita est; & retentam fuisse in dispersione edificantium turrim Babelyonicam, cum enim descendendum esset, singuli sacros suos creabant, in quibus res suae concedebantur, eodem utendo vocabulo, quo tamen exificatione nullum habet fundamentum, sed adhuc magis yana est exificatione illa de infante in filvis enutrito, si namque talis loquela daretur a natura hominibus indita, plane quique aem retineret, etiam si alium sermonem adficeretur, notat Averf. cit. sed, si tunc sermonem patriam semper retinemus, etiam si alium quemcuque extraneum apprehendimus; igitur infans enutritus in filvis nullo idiomate loqueretur, ut liquet ex celebri illa historia, quam refert Herodotus lib. 20. de infantibus enutritis in filvis cum pecoribus, qui poli biennium demissi emittebant solam hanc vocem *beor*, quam a capris, cum quibus erant enutriti, dicebantur. Ad 3. vox non dicitur significativa ad placitum, quia significat ad placitum hujus, vel illius, sed quia significat ad placitum alicuius totius communitatis, vel alicuius habentis auctoritatem in ea, unde non licet cuique fingere significata vocabulorum, sed standum est usui communiter loquentium; ut docet Scot. 4. d. r. q. 5. juxta quem propositiones illae *homo est infans*, &c. verificari non possunt. Ad 4. nomina rebus ab Adamo imposita dicebantur propria rerum, quia ex eius infirmitate omnes deinceps illis usi sunt, eo modo, quo nunc *homo* dicitur nomen proprium animalis rationalis, & Franciscus nomen proprium cuiusdam individui, quia omnes illis utitur ad has res significandas.

QUESTIO II.

Quid importet vocis significatio, & quomodo exercetur.

14. Quid sit significare, quidve signum, a quo verbum significare derivatum est. p. n. d. i. d. c. r. c. 3. obiter declaravi-mus, nunc ex profecto examinandum est, quid importet vocis significatio; & ut quaevis sententia magis elucelcat, hic per significacionem intelligimus vim, quam habet vox in actu primo per impositionem ad hanc, vel illam rem significandam, & querimus, quid dicat, quidve ponat in ipsa voce, & loquimur de vocibus articulatis ad placitum significantibus, non vero de inarticulatis, & naturaliter significantibus, in his enim clarum est vim significativam alicuius reale importare, potentiam nempe, & aptitudinem talis vocis ad talem rem significandam, ut genitus ad denotandum dolorem, risus gaudium; loquimur ergo de vocibus articulatis, quae vim significandi habent ex hominum impositione, qui dicat significatio in his vocibus, & quomodo exercetur, idem quomodo ingerat audienti notitiam rei significatae.

D. Tho. 3. p. q. 62. art. 4. ad 1. sensisse videtur, hanc significacionem esse formam realem; & intrinsecam ipsi voci, veluti vim quandam, & virtutem inexistentem illi signandi notitiam rei significatae in mente alterius, antequam consistat in re virtualiter conceptum rei, quae causet in animo audientis, sic enim loquitur. *In ipsa voce sensibilibus est quaedam vis spiritalis ad excitandum intellectum hominis*; & hinc consequenter voluisse videtur, quod exercitum significacionis vocis, cum actu generat notitiam rei significatae, fiat per aliquam casualitatem physicam, quia vox provocat cognitionem, & opinionem referet, & respicit. Doctor in 2. d. 22. ad 2. q. 9. & in 4. d. r. q. 3. B. ubi de hac re suam explicavit sententiam, quae est communiter recepta, & sequentibus conclusionibus declarat.

12. Dicendum in primis ad significacionem in actu primo nullam formam realem, & intrinsecam ipsi voci dicere, absolutam aut respectivam, sed solum denominationem realem extrinsecam derivatam in ipsa a voluntate primi instituentis. Conclusio quoad utramque partem est Scot. loc. cit. quam tenent Recentiores omnes Harad. disp. 8. l. 8. l. 9. l. 10. l. 11. l. 12. l. 13. l. 14. l. 15. l. 16. l. 17. l. 18. l. 19. l. 20. l. 21. l. 22. l. 23. l. 24. l. 25. l. 26. l. 27. l. 28. l. 29. l. 30. l. 31. l. 32. l. 33. l. 34. l. 35. l. 36. l. 37. l. 38. l. 39. l. 40. l. 41. l. 42. l. 43. l. 44. l. 45. l. 46. l. 47. l. 48. l. 49. l. 50. l. 51. l. 52. l. 53. l. 54. l. 55. l. 56. l. 57. l. 58. l. 59. l. 60. l. 61. l. 62. l. 63. l. 64. l. 65. l. 66. l. 67. l. 68. l. 69. l. 70. l. 71. l. 72. l. 73. l. 74. l. 75. l. 76. l. 77. l. 78. l. 79. l. 80. l. 81. l. 82. l. 83. l. 84. l. 85. l. 86. l. 87. l. 88. l. 89. l. 90. l. 91. l. 92. l. 93. l. 94. l. 95. l. 96. l. 97. l. 98. l. 99. l. 100. l. 101. l. 102. l. 103. l. 104. l. 105. l. 106. l. 107. l. 108. l. 109. l. 110. l. 111. l. 112. l. 113. l. 114. l. 115. l. 116. l. 117. l. 118. l. 119. l. 120. l. 121. l. 122. l. 123. l. 124. l. 125. l. 126. l. 127. l. 128. l. 129. l. 130. l. 131. l. 132. l. 133. l. 134. l. 135. l. 136. l. 137. l. 138. l. 139. l. 140. l. 141. l. 142. l. 143. l. 144. l. 145. l. 146. l. 147. l. 148. l. 149. l. 150. l. 151. l. 152. l. 153. l. 154. l. 155. l. 156. l. 157. l. 158. l. 159. l. 160. l. 161. l. 162. l. 163. l. 164. l. 165. l. 166. l. 167. l. 168. l. 169. l. 170. l. 171. l. 172. l. 173. l. 174. l. 175. l. 176. l. 177. l. 178. l. 179. l. 180. l. 181. l. 182. l. 183. l. 184. l. 185. l. 186. l. 187. l. 188. l. 189. l. 190. l. 191. l. 192. l. 193. l. 194. l. 195. l. 196. l. 197. l. 198. l. 199. l. 200. l. 201. l. 202. l. 203. l. 204. l. 205. l. 206. l. 207. l. 208. l. 209. l. 210. l. 211. l. 212. l. 213. l. 214. l. 215. l. 216. l. 217. l. 218. l. 219. l. 220. l. 221. l. 222. l. 223. l. 224. l. 225. l. 226. l. 227. l. 228. l. 229. l. 230. l. 231. l. 232. l. 233. l. 234. l. 235. l. 236. l. 237. l. 238. l. 239. l. 240. l. 241. l. 242. l. 243. l. 244. l. 245. l. 246. l. 247. l. 248. l. 249. l. 250. l. 251. l. 252. l. 253. l. 254. l. 255. l. 256. l. 257. l. 258. l. 259. l. 260. l. 261. l. 262. l. 263. l. 264. l. 265. l. 266. l. 267. l. 268. l. 269. l. 270. l. 271. l. 272. l. 273. l. 274. l. 275. l. 276. l. 277. l. 278. l. 279. l. 280. l. 281. l. 282. l. 283. l. 284. l. 285. l. 286. l. 287. l. 288. l. 289. l. 290. l. 291. l. 292. l. 293. l. 294. l. 295. l. 296. l. 297. l. 298. l. 299. l. 300. l. 301. l. 302. l. 303. l. 304. l. 305. l. 306. l. 307. l. 308. l. 309. l. 310. l. 311. l. 312. l. 313. l. 314. l. 315. l. 316. l. 317. l. 318. l. 319. l. 320. l. 321. l. 322. l. 323. l. 324. l. 325. l. 326. l. 327. l. 328. l. 329. l. 330. l. 331. l. 332. l. 333. l. 334. l. 335. l. 336. l. 337. l. 338. l. 339. l. 340. l. 341. l. 342. l. 343. l. 344. l. 345. l. 346. l. 347. l. 348. l. 349. l. 350. l. 351. l. 352. l. 353. l. 354. l. 355. l. 356. l. 357. l. 358. l. 359. l. 360. l. 361. l. 362. l. 363. l. 364. l. 365. l. 366. l. 367. l. 368. l. 369. l. 370. l. 371. l. 372. l. 373. l. 374. l. 375. l. 376. l. 377. l. 378. l. 379. l. 380. l. 381. l. 382. l. 383. l. 384. l. 385. l. 386. l. 387. l. 388. l. 389. l. 390. l. 391. l. 392. l. 393. l. 394. l. 395. l. 396. l. 397. l. 398. l. 399. l. 400. l. 401. l. 402. l. 403. l. 404. l. 405. l. 406. l. 407. l. 408. l. 409. l. 410. l. 411. l. 412. l. 413. l. 414. l. 415. l. 416. l. 417. l. 418. l. 419. l. 420. l. 421. l. 422. l. 423. l. 424. l. 425. l. 426. l. 427. l. 428. l. 429. l. 430. l. 431. l. 432. l. 433. l. 434. l. 435. l. 436. l. 437. l. 438. l. 439. l. 440. l. 441. l. 442. l. 443. l. 444. l. 445. l. 446. l. 447. l. 448. l. 449. l. 450. l. 451. l. 452. l. 453. l. 454. l. 455. l. 456. l. 457. l. 458. l. 459. l. 460. l. 461. l. 462. l. 463. l. 464. l. 465. l. 466. l. 467. l. 468. l. 469. l. 470. l. 471. l. 472. l. 473. l. 474. l. 475. l. 476. l. 477. l. 478. l. 479. l. 480. l. 481. l. 482. l. 483. l. 484. l. 485. l. 486. l. 487. l. 488. l. 489. l. 490. l. 491. l. 492. l. 493. l. 494. l. 495. l. 496. l. 497. l. 498. l. 499. l. 500. l. 501. l. 502. l. 503. l. 504. l. 505. l. 506. l. 507. l. 508. l. 509. l. 510. l. 511. l. 512. l. 513. l. 514. l. 515. l. 516. l. 517. l. 518. l. 519. l. 520. l. 521. l. 522. l. 523. l. 524. l. 525. l. 526. l. 527. l. 528. l. 529. l. 530. l. 531. l. 532. l. 533. l. 534. l. 535. l. 536. l. 537. l. 538. l. 539. l. 540. l. 541. l. 542. l. 543. l. 544. l. 545. l. 546. l. 547. l. 548. l. 549. l. 550. l. 551. l. 552. l. 553. l. 554. l. 555. l. 556. l. 557. l. 558. l. 559. l. 560. l. 561. l. 562. l. 563. l. 564. l. 565. l. 566. l. 567. l. 568. l. 569. l. 570. l. 571. l. 572. l. 573. l. 574. l. 575. l. 576. l. 577. l. 578. l. 579. l. 580. l. 581. l. 582. l. 583. l. 584. l. 585. l. 586. l. 587. l. 588. l. 589. l. 590. l. 591. l. 592. l. 593. l. 594. l. 595. l. 596. l. 597. l. 598. l. 599. l. 600. l. 601. l. 602. l. 603. l. 604. l. 605. l. 606. l. 607. l. 608. l. 609. l. 610. l. 611. l. 612. l. 613. l. 614. l. 615. l. 616. l. 617. l. 618. l. 619. l. 620. l. 621. l. 622. l. 623. l. 624. l. 625. l. 626. l. 627. l. 628. l. 629. l. 630. l. 631. l. 632. l. 633. l. 634. l. 635. l. 636. l. 637. l. 638. l. 639. l. 640. l. 641. l. 642. l. 643. l. 644. l. 645. l. 646. l. 647. l. 648. l. 649. l. 650. l. 651. l. 652. l. 653. l. 654. l. 655. l. 656. l. 657. l. 658. l. 659. l. 660. l. 661. l. 662. l. 663. l. 664. l. 665. l. 666. l. 667. l. 668. l. 669. l. 670. l. 671. l. 672. l. 673. l. 674. l. 675. l. 676. l. 677. l. 678. l. 679. l. 680. l. 681. l. 682. l. 683. l. 684. l. 685. l. 686. l. 687. l. 688. l. 689. l. 690. l. 691. l. 692. l. 693. l. 694. l. 695. l. 696. l. 697. l. 698. l. 699. l. 700. l. 701. l. 702. l. 703. l. 704. l. 705. l. 706. l. 707. l. 708. l. 709. l. 710. l. 711. l. 712. l. 713. l. 714. l. 715. l. 716. l. 717. l. 718. l. 719. l. 720. l. 721. l. 722. l. 723. l. 724. l. 725. l. 726. l. 727. l. 728. l. 729. l. 730. l. 731. l. 732. l. 733. l. 734. l. 735. l. 736. l. 737. l. 738. l. 739. l. 740. l. 741. l. 742. l. 743. l. 744. l. 745. l. 746. l. 747. l. 748. l. 749. l. 750. l. 751. l. 752. l. 753. l. 754. l. 755. l. 756. l. 757. l. 758. l. 759. l. 760. l. 761. l. 762. l. 763. l. 764. l. 765. l. 766. l. 767. l. 768. l. 769. l. 770. l. 771. l. 772. l. 773. l. 774. l. 775. l. 776. l. 777. l. 778. l. 779. l. 780. l. 781. l. 782. l. 783. l. 784. l. 785. l. 786. l. 787. l. 788. l. 789. l. 790. l. 791. l. 792. l. 793. l. 794. l. 795. l. 796. l. 797. l. 798. l. 799. l. 800. l. 801. l. 802. l. 803. l. 804. l. 805. l. 806. l. 807. l. 808. l. 809. l. 810. l. 811. l. 812. l. 813. l. 814. l. 815. l. 816. l. 817. l. 818. l. 819. l. 820. l. 821. l. 822. l. 823. l. 824. l. 825. l. 826. l. 827. l. 828. l. 829. l. 830. l. 831. l. 832. l. 833. l. 834. l. 835. l. 836. l. 837. l. 838. l. 839. l. 840. l. 841. l. 842. l. 843. l. 844. l. 845. l. 846. l. 847. l. 848. l. 849. l. 850. l. 851. l. 852. l. 853. l. 854. l. 855. l. 856. l. 857. l. 858. l. 859. l. 860. l. 861. l. 862. l. 863. l. 864. l. 865. l. 866. l. 867. l. 868. l. 869. l. 870. l. 871. l. 872. l. 873. l. 874. l. 875. l. 876. l. 877. l. 878. l. 879. l. 880. l. 881. l. 882. l. 883. l. 884. l. 885. l. 886. l. 887. l. 888. l. 889. l. 890. l. 891. l. 892. l. 893. l. 894. l. 895. l. 896. l. 897. l. 898. l. 899. l. 900. l. 901. l. 902. l. 903. l. 904. l. 905. l. 906. l. 907. l. 908. l. 909. l. 910. l. 911. l. 912. l. 913. l. 914. l. 915. l. 916. l. 917. l. 918. l. 919. l. 920. l. 921. l. 922. l. 923. l. 924. l. 925. l. 926. l. 927. l. 928. l. 929. l. 930. l. 931. l. 932. l. 933. l. 934. l. 935. l. 936. l. 937. l. 938. l. 939. l. 940. l. 941. l. 942. l. 943. l. 944. l. 945. l. 946. l. 947. l. 948. l. 949. l. 950. l. 951. l. 952. l. 953. l. 954. l. 955. l. 956. l. 957. l. 958. l. 959. l. 960. l. 961. l. 962. l. 963. l. 964. l. 965. l. 966. l. 967. l. 968. l. 969. l. 970. l. 971. l. 972. l. 973. l. 974. l. 975. l. 976. l. 977. l. 978. l. 979. l. 980. l. 981. l. 982. l. 983. l. 984. l. 985. l. 986. l. 987. l. 988. l. 989. l. 990. l. 991. l. 992. l. 993. l. 994. l. 995. l. 996. l. 997. l. 998. l. 999. l. 1000.

ptus significat idem apud omnes; tum quia talis virtus per modum qualitatibus spiritualibus, ut ponebatur a S. Th. non potest ineffe voci, & consequenter rem significatam, idiomatum ignarus. Resp. quod in tali casu non profertur vox formaliter, & quatenus significativa sed solum materialiter, tanquam sonus quidam ad modum vocis non significativae, quo pacto Picar, & Pitraci voces quasdam articulas esse solum tenent.

16. Quod autem ex parte auditoris pariter necessaria sit illa triplex notitia de voce, de significacione vocis, & de per vocem significata, clarissime docetur a Scot. loc. cit. & probatur eo, quia si ab audiente vox ignoraretur, vel res significata per vocem, vel quod ad talem rem significandam fuerit imposita, nullus plane conceptus (ait Doctor) causaretur in eo de illa re, ergo debet audienti scire, quod vox significet, debet percipere ipsius vocis sonum, & tandem speciem habere rei prolatae, unde subdit Doctor in 4. citat. quod per voces non intelligimus, nisi res; quam habemus species, qua ratione in 2. inquit, vocem significativam esse signum rememorativum ad placitum. Cum hoc tamen differim praequiratur in audiente triplex praefata notitia, quod notitia vocis necessarium debet esse actualis, nisi enim mandis interna cogitatione percipiat loquentis vocem, nullatenus poterit percipere ex vi vocis prolatae, cognitio vero, significacionis vocis non debet esse necessario actualis, sed sufficit habitualis, ut de loquente dicebamus; notitia vero rei significatae nullo modo potest esse actualis, necessario tamen esse debet habitualis; nequit enim actualis, quia cum vox a loquente profertur, ut ingerat audienti notitiam rei significatae, utique talis notitia non praerogitur in audiente, sed potius de novo ingitur in ipso ad prolacionem vocis immo actualis cogitatio reim-pedit actuali significacionem, quia rem significare alicui est rem illi aotificari, & igitur ille rem actu cognoscit, vox significativa suum munus exercere non potest, cum sit praevata eo modo, quo ait Doctor de intellectu agente in Angelis, & Christo Domino, supposito, quod ab instanti sua creationis omnium species receperit. Debet tamen necessario esse habitualis, quia quantumcumque sermo profertur, & si audienti non habet in se speciem rei prolatae, nullus conceptus causaretur in eo de illa re, quia conceptus rei, v. g. coloris, causatur in intellectu per propriam speciem illius, nec ullo modo speciem soni, qualis est species vocis, potest causare in intellectu conceptum coloris, ergo necessario praerogitur in intellectu auditoris species illius rei, de qua fit sermo, & ad quam fit convertat intellectus excitatus per vocem, & mediante illa actualiter rem considerat.

17. Sed Averf. cit. cum totam hanc Scoti doctrinam cum de vocis significacione, cuius exercitio transibat (licet enim non memorat grati animi gratia, ut moris est Recentiorum) hoc tamen quod postremo diximus, non recipit, nam conclusio, 3. contendit notitiam rei significatae per vocem non conceptus debere esse habituales, quia sepe unus ex locutione, & doctrina alterius addidit, quae nunquam levis, & ad hoc se extendit etiam significatio vocis, ut non solum possit in mentem reducere illa, quae audienti aliquando cognovissent, etiam possit de novo manifestare illa, quae nunquam sibi fuerunt nota. Fallit tamen Averf. quia five audienti acquiritur per voces cognitionem alicuius complexi de novo, five impleti, quia nunquam habuit, hoc tamen semper fit per voces earum virtutem acquirere cognitionem novam illius complexi, vel incompleti, quod de novo sibi a loquente notificatur, ut si quis per voces infirmare velit avem, quae sonum in India nascitur, hoc utriusque explicabit per voces nobis notas, quod nempe fit avis talis coloris, magnitudinis, &c. quarum rerum species jam pridem habemus in mente, & ex earum conatibus invenimus in notitia illius avis, ita etiam contingit, cum nobis manifestetur aliquid complexum, & id enim fit per voces earum rerum significativas, quarum species apud nos habemus. Verum est hanc rem esse penitus animam, sed cum voces quatenus significativae logico considerandae proponantur, non fuit ab eis quaeritur hoc de vocis significacione, quantum ad praefata spectat, resolvere.

QUESTIO III.

De perfectione, & imperfectione vocum in significando.

18. Duplex attendi potest perfectio vel imperfectio in significacione vocum, veritas scilicet, & falsitas, distinctio, & con-ditio, vel confusio; ita vox in sua significacione debent significare verum, vel falsum distincte, vel indistincte, & sicut in cognitione veritas, claritas, & distinctio perfectionem importat, imperfectio vero falsitas, & confusio; ita pariter in significacione vocis veritas, & claritas dicit perfectionem, falsitas, & confusio imperfectionem. Dubitatur igitur in praesenti de perfectione, & imperfectione utriusque generis; de veritate, & falsitate dubitatur, quid importent in vocibus, an scilicet quid reale, necne, & unde sumi debeant, an ex conformitate, vel diffinitate ad res significatas per voces, nam potius ex ipsa met cognitione veram, vel falsam in intellectu procedentem arbitrat Averf. cit. sect. 7. ubi docet voces denominari veras, vel falsas per participationem veritatis, vel falsitatis, quae intrinsecae in cognitione reperitur, adeo ut propositio vocalis sit vera, quando sub-ordinatur iudicio vero, seu subditur loco iudicii veri, tunc vero fit

Maffris, & Belluci Tom. I. Logica.

falsa, quando subordinatur iudicio falso, seu loco illius substituitur. 19. De perfectione vero, & imperfectione secundum generis pura distinctione, & confusione, maius ad huc extat dubium, an distinctio significacionis vocis, ac distinctio proportionate sequatur distinctio-nem, & confusione conceptus mentalis in representando, ita ut res extra taliter praesens per vocem significetur, qualiter interior per mentem concipitur, an poris internum contingere possit, ut res distinctus per nomen, & magis proprie, ac quidditative signifi-cetur, quam per mentem concepta fuerit a loquente. D. Tom. cum suis r. p. q. 13. art. 1. tenent mensuram significacionis (mensura esse ex conceptu loquentis, & ideo non posse aliquid perfectum rem significare alicui, quam ipse cognoscit; sequitur Recentiores quamplures Zamel 1. p. q. 13. art. 1. Valentia punct. 1. Fonsec. 2. Met. cap. 1. q. 2. lect. 4. Suarez disp. 30. Met. lect. 13. nu. 8. & 9. & 1. p. tract. 1. lib. 2. c. 31. nu. 13. Harad. disp. 8. Log. §. 24. Amic. tract. 31. Log. disp. 1. quaest. 1. dub. 7. art. 2. & alii. Oppositum docuit Scotus 1. d. 22. quaest. un. quem sequuntur nedum Scoti, sed ibidem, Faber in 1. disp. 48. Vulpes tom. 1. p. 1. disp. 2. art. 2. Smiling. de Deo uno tract. 2. disp. 7. quaest. 1. d. 22. verum etiam Nominales omnes Ocham, & Gab. r. d. 22. & ex Recentioribus Molina 1. p. q. 13. art. 1. disp. 2. & Valquez ex professo disp. 37. At quidam alii Recentiores, & Averf. cit. sed. 6. mediant inter utramque sententiam, & inquit voces non posse perfectius rem significare audienti, quam nota sit loquenti, fraaiones nullam unquam no-titiam haberit de illa re, sed omnimode novo, & acquire illam, si vero talem notitiam aliquando habuit, & species in praesenti rei in ipso remanent, tunc voces possunt perfectius significare rem audienti, quam nota sit loquenti ex tunc in audiente notitiam virtute illius speciei perfectionem: quod claris exemplis infra manifestabitur, atque in hunc modum utramque conciliant opinionones, dicentes D. Tho. in primo sensu loqui, & Scotum in secundo; ut clare deducitur ex exemplo, quod adducit de ignorante linguam Hebraicam, & chara-cteribus illius linguae nomina imponente, & quidem in hoc sensu intelligit Vaf. & sequitur sententiam Doctoris, pro resolutione quaest. quoad utramque partem.

20. Dicendum est primo, quod veritas, & falsitas in vocibus est mera denominatio extrinsecam, proprie, & per se procedens non ex cognitione intellectus vera, vel falsa, cui subordinetur vocalis sermo, vel cuius loco substituitur, ut aiebat Averf. sed ex ob-jectis a parte rei ita se habentibus, vel non habentibus, sicut per voces significatur. Conclusio quoad primam partem colligitur ex Doct. supra cit. in 2. d. 22. ad 2. q. 2. & probatur quia voces intrinsecam sunt veras, vel falsas, in quantum significane, adeo ut significa-tio ipse sit unica ratio fundandi veritatem, & falsitatem; sed si-gnificatio vocum formaliter est sola denominatio extrinsecam, ex voluntate primi instituentis, & voces derivatae, ergo etiam veritas, & falsitas super ipsam fundata erit sola denominatio extrinsecam.

At inquit, veritas cognitionis dicit formaliter relationem realem in cognitione ad rem extra, ut docet Scot. 4. d. r. q. 2. sub V. ergo idem dicendum de veritate in vocibus, immo Doct. ibi loquitur non solum de veritate orationis mentalis, sed etiam vocalis; si veritas in vocibus salvatur per solam connotationem ipsarum rerum significatarum ita se habentium, ut voces delectant, poterit eodem modo salvari in conceptibus mentis. Resp. Doct. loc. cit. non expli-care, an relatio, quam dicit cognitio ad obiectum extra, fit realis, vel rationalis, admissio pro nunc, quod sit realis (nam de hoc infra dis-p. 10.) neganda est paritas de conceptibus, & vocibus in signifi-cando; conceptus enim mentales sunt signa naturalia rerum, & proinde fundare possunt relationem realem representantem ad representatum, at voces sunt signa ad placitum representantes, hoc, vel illud non ex intrinseca sua natura, sed ex mero hominum li-bito, & ideo veritas, & falsitas in ipsis a parte rei non nisi solam de-nominationem extrinsecam importare potest.

21. Quod vero hanc denominationem extrinsecam fundanda sit ex ob-jecto a parte rei ita se habentem, vel non, ut per vocem exprimitur (quae erat altera pars conclusionis) non autem ex cognitione vera, vel falsa procedente in intellectu, colligitur ex Doct. cit. d. 27. ad 2. q. 2. & 4. d. 8. q. 2. infra V. & probatur, tum auctoritate Arist. in praed. lib. 3

22. Dicendum est posse voces perfectius significare rem audienti, quam nota sit loquenti, ita Doctor 1. d. 22. & quidem in eo casu, quo res supponitur audienti habitualiter nota, in quo sensu praesertim Scotus ibi loquitur, manifeste probatur exemplo ab ipso ibidem adducto, si quis linguam Hebraicam ignorans, & characteres illius imponeret ipsis nominibus ordine inter ipsos servato, ut primo characterum nomen, secundo aliud, tertio aliud tribueret, &c. certe nomina haec distinctius, & clarius characteres significarent scientibus literas Hebraicas, quam is, quae nomina imposuit, ipsas literas intellexeret. Alia duo exempla addit Vasquez, nimirum si Rex praeceperet Ducem exercitus, ut insulam primo capiendam vocaret nomine Regis, v. gr. Philippinam, & si caecus imponeret nomina coloribus, audito nomine talis insulae, vel autem talium colorum nominibus, perfectius conciperet Ducem insulam, qui eam vidit, & cepit, quam Rex, qui non vidit, & nomen imposuit, & perfectius conciperet colorum, qui non vidit, quam caecus, qui non vidit, & nomen imposuit, & quidem ita Vasquez, cum non vidit, quod dum quis habens imperfectiorem rei notitiam loquitur alteri, qui aliunde perfectiorem notitiam habuisse supponitur, excipit in illo actum perfectioris notitiae, ut si sciens loca sancta Romae ex relatione aliorum narraret alteri, qui ea loca vidisset, audiens distinctius, & melius perciperet, quam narrans. Et hoc fudat ratio priori, quia voces non solum vim habent ingerendi notitiam audienti, rei ante ignota, sed etiam excitandi notitiam praecedentem, & habitualiter permanentem, quando igitur audiens habitualiter habet notitiam perfectiorem de re, quam loquens, haec utique excitabitur, unde, & in tali casu voces perfectius rem significabant audienti, quam nota sit loquenti, idem tenet Orviéd. controvers. 8. Logic. nu. 6.

Respondent Calet, Suarez, Hurtad. Amic. & alii, in his casibus cognitionem illam perfectiorem in audiente non oriri ex vi vocis, & significationis eius, sed ex specie impressa, quam de illa re habet audiens perfectiorem, quam habeat loquens, quae species excitata est ex auditu illius vocis; ideo inquit dicit non debere in his casibus voces perfectius significare, quam loquens concipiat, quia ad significationem attendi debet id, quod per se est effectus significationis, non autem quod per accidens le habet, & aliunde provenit.

23. Sed valde falluntur Adversarii, dum putant, excitationem speciei factam in audiente per vocem per accidens le habere ad vocis significationem, & eius exercitium, nam quae praeced. ex professo demonstravimus speciem, quam de re ingerit vox in mentem auditoris, non sufficere cum intellectu ad rem significandam, de qua fit sermo, sed necessarium praerequiri in intellectu auditoris speciem illius rei, quae vox significat, quae species per vocem excitata concurrat postea cum intellectu ad partem notitiam significandi, ad quam occasionem aliter tantum, & per modum excitantis vox habet concurrere, cum igitur talis excitatio speciei in audiente per se spectet ad significationem vocis, & eius exercitium, nec alio modo perficitur, ac exerceatur significatio, quam per praesentiam excitationem ex dictis praeced. conclud. 2. ruit allata responsio. Accedit, ut dicitur Averfa citat. contra hanc solutionem, quod voces possunt significare, sine causa cognitionem in mente audientis, vel per modum notitiae novae, re scilicet ante ignota, vel per modum rememorationis excitando audientem ad actualiter cogitandum de re alias sibi nota ex dictis praeced. licet ergo in praesenti casibus talis perfectior notitia in audiente non oriatur ex vi vocis, & significationis, quae refertur ad causandam notitiam de novo rei alias ignota, oritur tamen ex vivis, & significationis, quae refertur ad exercendam, & renovandam antiquam notitiam rei prius nota.

24. Sed major est difficultas casu, quo res, de qua fit sermo, non supponatur audienti aliunde habitualiter nota, an etiam tunc possit res distinctius significari audienti quam nota sit loquenti; & quidem quavis Doctor loc. cit. id non exprimit, ratio tamen, quam adducit, id etiam ostendit esse possibile, quia interdum (ait Scot.) alia est ratio, ex qua desumitur nomen, & alia, ad quam significandum assumitur, interdum enim, qui nomen imponit, certam aliquam rationem in re nominata consideravit, ex qua motivum accepit nomen imponendi secundum aliquam ethymologiam, tamen non ad illam praesice rationem significandam nomen imposuit, sed ad absolute significandum rem ipsam secundum omnem rationem eius, sic homo dicitur ab humo, lapis a lesione pedis, & tamen haec nomina non significant has praesice rationes, sed absolute, & adequatae ipsas res, quae doctrina est etiam D. Thomae 1. p. quae. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

25. Respondent Adversarii res a nobis significari, quomodo intelliguntur, unde si substantia in seipsis non intelligimus, non possumus imponere nomen, quod significat illas in se, sed tantum ex aliqua proprietate nobis cognita; quare licet ex hac proprietate legendi

pedem cognoscimus naturam lapidis confusae, ita significamus confusae. Contra est, quia si per nomina substantia a nobis imposita non significarem quidditates substantiarum in se, sed praesice sub velamine proprietatis in concreto, unde desumptum est nomen, plane non aliud erit significatum subiecti, & aliud praedicati, cum de substantia aliquam enunciavam proprietatem, vel operationem, unde sensus huius propositionis lapis laedit pedem, esset, ledens pedem laedit pedem, ne igitur nugatoria sit propositio, lapis significare debet quidditatem lapidis in se, & hoc praesice, ut insinuat per Iasonem pedis. Accedit, quod voces illud significant, cuius conceptum ingerunt audienti, ingerunt autem audienti conceptum rei, non autem modum, quo loquens rem ipsam concipit, nam modus, quo audiens concipit rem auditam, non solum ex illo signo, & vi nominis, sed ex aliis etiam principis cognoscendi ortum ducit, puta ex perfectione intellectus, qui excitatus a significatione nominis, sua vi rem significatam distinctius attingit penetrando illius praedicationem, cum igitur perfectio significationis non tantum ex cognitione loquentis, sed etiam audientis pensanda sit, ut experientia constat, nam auditu uno, & eodem nomine unus concipit rem significatam perfectius, quam alter audiens, bene esse potest, quod imponens nomen lapidi laesionem tantum pedis tunc conceperit, & audientes illud nomen non eodem modo concipiunt, led aliquid amplius, quia modus concipiendi auditoris non necessarii arduat ad modum concipiendi loquentis.

26. In oppositum obicit Averfarii, praesertim Spar. loc. cit. primo, quia nomina eo modo significant, quo possunt vi sua causare in audiente notitiam rei significatae, haec est enim communis ratio signi ex Aug. lib. 2. de doctr. Cris. capit. 1. quod preter se aliquid aliud faciat in mentem venire, sed vis significandi in nomine oritur a cognitione imponentis, & ei communitur, ut videt Genes. 2. dicitur Deus adduxisse animalia ad Adam, ut videret, quid vocaret ea, ergo non possunt proprie significare, quam loquens eorum significatum novit. Conf. quia si auditu nomine aliquo unus concipit perfectius alio rem significatam, id non est ex vi nominis, sed ex aliis principis cognoscendi, quae suppetunt uni, & non alteri audienti, sed signatio vocum est ea, quam habent vi sua ex imponentis intentione, adeoque etiam ex cognitione, quomodo enim potest intendi significatio, qui non cognoscitur? Conf. adhaec, si quis nullo modo rem cognosceret, illi certe nomen imponere non posset, ergo cum illam imperfecte cognoscit, non potest imponere nomen cum illam perfectius significans. Conf. patet ex proportione inter ignorare rem simpliciter, tamque confusae significare in ordine ad posse vel non posse illam nominibus significare. Rursum vox non significat rem, nisi quatenus conceperit, ergo nequit nomen distincte rem significare, cum distincte per conceptum non representatur. Tandem commune est axiomata facilius esse rem concipere, quam verbis explicare, ergo non potest quis melius rem significare, quam ipse concipiat.

27. Resp. ad primum negando maiorem, falsum enim est nomina solum eo modo posse significare, quo vi sua possunt causare in audiente notitiam rei significatae, neque id habetur in definitione signi, led solum, quod seipsum, & preter se aliud faciat in mentem venire, sine hoc faciat sola vi sua, sine adiunctis aliis cognoscendi principis, minor etiam defectus, falsum enim est, mentitiam significationis solum intendendam esse ex conceptu loquentis, quia eius perfectio non solum ex loquente, led etiam ex audiente per se pensanda est. Ad 2. patet per idem, quia modus, quo audiens rem concipit auditam, non solum ex vi nominis attenditur, sed ex aliis etiam principis, quae aliunde audienti suppetunt, & quia loquens non intendit solum concipiendi modum, sed praesice rem conceptam significare, ut audiens eandem concipiat, modo tamen acomodato suis principis cognoscendi aliunde acceptis, ideo significatio, quam intendit, semper censetur illi nota saltem confuso modo. Ad 3. negatur consequentia, nam utique cognitio requiritur ex imperfectionis, ut possit nomen imponere, sed quia perfectio significationis non ex ea sola pendet, verum etiam ex cognitione audientis, ideo non tenet allata paritas, & ille modus arguendi valet tantum in causis praesicis, & in proposito causa praedica perfectionis in significatione non est cognitio imponentis, quia ad id concurrunt etiam cognitio audientis.

28. Secundo arguit Amic. cit. probans perfectionem significationis nullo modo per se pendere ex cognitione, audientis led tantum loquentis, & imponentis, & ideo nunquam excedere posse perfectionem eius; vel enim loquimur de significatione, quam vox habet in actu primo, & veluti habitualiter, & plane perfectio significationis in hoc sensu non pendet ex audiente, quia convenit vocis, priusquam audiens actu audiat; vel loquimur de illa in actu secundo, & ita nec

nec etiam pendere potest, eja perfectio ex cognitione audientis, cum potius ipsamet actualis significatio sit causa cognitionis in audiente. Confirm. quia si perfectio significationis entia ex audiente pensanda est, loquitur nullum nomen habere determinatam significationem, sicut non est determinata dispositio audientium quoad cognitionem rei significatae, nam alius alio perfectius cognoscit, ac negare determinatam significationem vocis esset omnia nomina facere aequiva.

Resp. perfectionem significationis in actu secundo, & veluti exercitio necdem per se pendere ex cognitione loquentis, led etiam ex aliis principis intelligendi, quae suppetunt audienti aliunde, quam ex vi nominis, ex praeterita cognitione, quam habuit de re, vel ex perfectione intellectus, qui excitatus a significatione nominis sua vi rem distinctius attingit, quae cognoscendi principia praecedunt in audiente significationem ad usum, licet notitia de re per vocem parit sequatur, & in hoc sensu dicimus perfectionem significationis in actu exercitio pendere ex cognitione audientis, ut recte notat Simplic. cit. Ad confirm. gratis concedimus nullum nomen habere determinatam significationem quod modum significandi perfectio, vel imperfectio, & ad eadem, seu tam perfectam notitiam causandam, esse prolixas indifferens, ad excitandam quamcumque iuxta perfectionem intellectus audientis; neque hinc sequitur omnia nomina esse aequiva, quia cum indeterminata in modo significandi retinet semper determinationem in re significata, quod sufficit ad univocationem.

29. Tertio arguit Averfa cit. conclud. 2. nomina substantiuntur loco conceptum, & intantum habent vim significandi, in quantum sic substantiuntur; loci igitur conceptus imperfecti ponitur vox eodem modo imperfecte significans, & loco conceptus perfecti vox perfecte significans; nec fieri potest, ut loco conceptus imperfecti substantiuntur vox perfectius significans. Conf. si quis naturaliter loqueretur manifestando aliter immediate conceptum suum, utique conceptus nec exprimeret iuxta viam perfectionem taliter, quod si est confusus, non poterit rem manifestare distincte, ergo tanto magis idem dicendum de voce, cui non competit intrinsece ex natura sua rem significare, led extrinsece, & ex libera hominum impositione. Demum si voces, quae profertur, haberent vim signifiandi notitiam perfectiorem, deberent etiam illam signere ipso loquente.

Resp. ad 1. concessio antecedente negando consequentiam, quia sicut potest loco conceptus perfecti ponere vocem imperfecte significatam, ut quando habens perfectius rei conceptum profertur voces minus perfecte significantes, ita potest loco conceptus imperfecti subintendere vocem perfectius significatam; immo si arduat loquens ad substantiuntur voces perfectas iuxta mensuram perfectionis conceptum, nunquam possent res perfecte concipiuntur verbis explicari, eodem prolixo modo experimenter, quo concipiuntur; cuius oppositum experientia docet, & ipse Averfa conclud. 3. Ad conf. concessio antecedente negatur consequentia, enim vero quia conceptus signi natura naturaliter, ideo nequeunt illas manifestare ultra suam perfectionem innatam, quia voces sunt signa ad placitum potest imponens habita notitia consula rei, vel quoad unam eius proprietatem tantum, ex tali proprietate nomen assumere, & velle, quod talis vox, non tamen illam proprietatem significet, led totam rem adequatè, ut dicebimus de nomine lapidis, & hominis. Ad ultimum voces signant illam perfectiorem notitiam in audiente, non in loquente, tunc quia voces per se significant audienti, non loquenti; tunc quia audienti suppetunt aliunde meliora principia cognoscendi, quam habeat loquens, quae concurrunt ad perfectionem significationis in actu secundo.

QUAESTIO IV.

De nominibus aequivocis, & univocis, ac eorum significatis.

30. P ossunt res, ut patet ex dictis, eodem conceptibus, sed etiam nominibus significari, cum hoc discrimine, quod conceptus, veluti naturalis imago rei, illam naturaliter significat, nomen vero ad placitum primi imponentis, ex quo fit, ut quoad unitatem, & diversitatem, conceptus proportionetur rebus; ita quod unus rei unicus fit conceptus formaliter, & specificè (plures enim numero esse possunt etiam in eodem numero intellectu successive eandem rem cognoscentes), & plurius rerum plures, cum enim naturalis imago rei, eius naturam, quantum fieri potest, imitari debeat; sicut nomen significandi possunt, ut patet de voce canis, quae eandem imposita est ad significandum eandem rem terrestrem, piscem maximum, & celestem sidus, & haec nomina res adob diversitas, voce significationis, quae plures res appellatur eadem voce, fieri etiam potest è contra, ut unus rei plura sint nomina, ut gladius, & ens, quae eandem prolixus rem significant, & proinde dici solent synonyma, vel multivoca; fieri item potest, ut res plures conceptibus diversis significatae diversis etiam vocibus significentur, ut homo, & equus, & dicuntur diversivoca; Tandem fieri potest plures res eodem conceptu quiditativo explicabiles etiam eodem nomine significentur, & dicuntur univoca, ut homo, & equus in quantum animalia. Itaque, quae in nomine, & in conceptu per illud nomen significatio conveniunt; univoca dicuntur; quae in utroque differunt, diversivoca, quae in conceptu conveniunt, & in nomine differunt, synonyma, aut multivoca, quae demum con-

veniunt in nomine, sed in conceptibus differunt, dicuntur rebus univoca. Dum vero haec nominum unitas, vel diversitas eorum conveniat ex sola hominum institutione, respicere non sunt univoca, vel aequivoca ex se, sed tales dicuntur, in quantum a nobis his, vel illis nominibus significatur, & ideo aequivocatio, & univocatio, quibus praesertim in praesenti est sermo, tam rebus, quam vocibus conveniunt per intellectum, primario tamen vocibus, & locum dario rebus, quia istae non dicuntur tales, nisi in ordine ad voces univocas, aut aequivocas. Hinc distingui communiter solent aequivoca, & univoca in activa, & passiva; illa sunt nomina ipsa univoca, vel aequivoca significatione, ista sunt res ipsae illis nominibus significatae.

Arif. in praedicament. c. 1. multi vocis, & diversivocis relictis ab suo proposito inutilibus, agit de univocis, & aequivocis, definit aequivoca, quorum nomen est commune, ratio vero substantia individua per nomen est diversa; & contra univoca definit, quorum nomen est commune, & ratio substantia importata per nomen est eadem. In quibusque definitione ponitur nomen, ubi nomen non sumitur in rigore, nisi a verbo conditum, sed late, ut comprehendit etiam verbum, participium, & qualibet aliam orationis partem, nam in his tribus nominibus univocatio, & aequivocatio cadere potest, ut lego est aequivocum ad legere, & legare, diligo univocum ad alius dilectionis, & est commune; ponitur ad insinuandum nomen esse debere omnium unum; & idem non solum per easdem litteras, sed etiam per eandem pronuntiationem, & syllabarum quantitate, si enim prospecte erit commune, unde quilibet diversitas, vel solus accentus, tollit aequivocationem, ratio sumitur pro conceptu obiectivo, sive sit propria definitio, sive non, ut notat Ant. And. hic. substantia, ubi non sumitur in rigore pro substantia ab accidente conditum, quia etiam in accidentibus inveniuntur univoca, & aequivoca, sed sumitur pro essentia, & quidditate, quam substantia acceptationem docuit Arif. 5. Met. 15. Additur importata per nomen, quia ratio substantia ad illud idem nomen referri debet, in quo res univocantur, vel aequivocantur, alioqui aequivoci in uno nomine possunt univocari in aliqua ratione communi per aliud nomen importata, ut Canis terrestris, marinus, & celestis in ratione corporis, & substantia. Denum haec ratio substantia secundum idem nomen in univocis est eadem, in aequivocis diversa, quia haec non possunt, sicut illa sub uno nomine una definitione ipsa ad quaedam definiti, & in hoc formaliter consistit eorum differentia, ita praeter exponit Av. dicitur haec definitio, & praesertim nostras in Antepredic. capit. 1. & Scotus quaest. 5. & 6. praedicam. & Bonet. in sua Met. cap. 2. lib. 1.

32. Ex quibus constat, Arif. definire aequivoca, & univoca passiva, non activa, id est aequivoca univocata, & univoca univocata, hoc est res ipsas, non quidem nec inspectas, sed prout nominibus significantur, & ut substantiuntur intentionibus univocatis, & aequivocatis, quae immediate fundatur in vocibus, proper quod eas definiens non dicit aequivoca sunt, univoca sunt, &c. sed aequivoca dicuntur, univoca dicuntur, &c. quare definitum in his definitionibus est secunda intentio constitutiva aequivocorum, & univocorum significata in concreto, quomodo supponit pro ipsis vocibus aequivocatis, & univocatis, & in esse signato, ut docent Scotus omnes cum Doct. cit. & etiam Thomistae, Sanchez 75. 4. quae. 1. conclud. 4. Complur. in praedicam. capit. 1. contra Tolosum, Conimbrib. & alios contententes hic definiti pro tribus intentionibus, quae definiendi modum logico consistunt, qui per se secundum intentiones contemplatur, res vero, non nisi in illis substantiuntur, infra declarabimus disp. de Univerf. Quamvis autem hic Arif. intentione definit univoca, & aequivoca passiva, adhuc tamen ex his definitionibus facile est definire activa, nomina scilicet, univocantia, & aequivocantia; aequivocum enim est, quod commune pluribus est secundum diversas rationes. Univocum verb, quod est commune pluribus secundum unam, & eandem, unde nomina aequivoca sunt. Gallus, quod dicitur de homine Franco, & gailo gallinaceo, Canis, quod dicitur de cane terrestris, de pisce quodam marino, & celesti lydere, nomina univoca sunt homo, animal, substantia, quantitas, & similia, quibus subest natura universalis, quae per se primo significatur per talia nomina, & est communis pluribus.

33. In oppositum obicit Primò contra definitionem aequivocorum, quod non rectè assignetur; tunc quia omne definibile debet esse univocum; tunc quia debet esse quid unum, sed aequivoca sunt essentialiter multa. 7. Met. 32. tunc demum, quia aequivoca non habent rationem communem, in qua conveniant. Resp. Doct. cit. qu. 5. ad 6. quod licet aequivoca sint essentialiter multa, accidentaliter tamen univoca possunt, quatenus fundare acta sunt secundum intentionem eisdem rationis in una ratione communi, quae omnia denominat aequivoca, & in hoc sensu sunt univocae definitionis capacia, in quo casu essentialiter aequivoca, & ut quid eadem dicitur univoca accidentaliter, & ut modus, quam responsum certent omnes recipiant, & nos sepius adhibemus, & magis declarabimus infra disp. Univerf. Sed Urgers ergo non definiuntur ab Arif. aequivoca, ut sic, led potius quatenus rationem univocorum inducunt, Resp. si ly quatenus reduplicat rationem definitam, negatur sequela, quia hic revera definiuntur aequivoca pro secunda intentione, in qua accidentaliter univocantur, & eorum natura explicatur, veluti in esse signato, si reduplicet conditionem definiti, conceditur, quia conditio rei definiti est, quod sit univocum quod, vel essentialiter, vel saltem accidentaliter, ut est in proposito.

34. Secundo obiicitur contra definitionem univocorum quia videtur etiam equivocis competere, nam equivocata omnia, ut sic, habent in omni equivocacione communem, & rationem eandem secundum illud nomen videtur etiam convenire denominativis, quia album secundum idem nomen, & secundum eandem rationem dicitur de nive, & de cygno non enim hoc solum alba dicitur, sed et vera talia sunt, unde non solum nomen, sed etiam rationem, & naturam alba participant, esse accidentaliter. Respondeo quod sic equivocata ut quid, & in esse exercitio, dicuntur univoca, ut modus, & velut in esse signato ob intentionem equivocacionis, quam suscipere possunt, ita etiam accidentaliter, & in esse signato participare possunt definitionem univocorum; Nec valet dicere univoca, & equivocata esse opposita, & ideo unum de alio praedicari non posse etiam accidentaliter. Opponitur utique, si ambo univocatur eodem modo, ut fumum unum, ut quid, & in esse exercitio, alterum ut modus, & in esse signato, ita non opponitur, quin potius unum, ut modus, dicitur potius de alio quod, quod sensu dicitur species universalis, ut infra. Nec minus allata definitio denominativis competit, si ly ratio substantiae sumatur, ut dicat relationem essentiali essentialiter univocis convenientem; ut videtur Aristoteli. Intentio, de quo statim dicemus; verum tamen est denominativis posse applicari materialiter, quatenus idem praedicatum potest esse simul denominativum, & univocum, ut infra.

Tertio obiicitur, quod praefata definitiones rebus competunt non intentionibus; tum quia habere nomen commune competit rebus, & non intentionibus, tum quia Aristoteles ipse exemplificavit in rebus. Respondeo, sensum illarum definitionum esse materialem, nempe applicabilibus conceptibus, seu rebus conceptis, & exemplificavit in rebus, quia familiare est logicis, & Aristoteles praedicationes signatas, quae sunt per verbum dicitur, praedicatur, explicare per exercitum, quae sunt per verbum est, ut suffus dicemus disp. de Univocis. Verum, ut equivocorum, & univocorum natura magis adhuc eluceat, licet subdere duos articulos ad hanc q. attendentes, in quibus singulatum horum, & illorum conditio explicetur.

ARTICULUS I.

Examinatur peculiariter natura equivocorum.

35. AD maiorem nominum equivocorum intelligentiam nonnulla dubia, quae de illis moveri solent, sunt breviter resolvenda. Primo igitur dubitatur, quomodo nomen equivocorum plura significet, an plura actu significet, vel articulare, & an sub distinctione, vel potius sub copulatione omnia sua significata simul contineat. Alii utuntur Averro quod. 15. Log. scilicet. 1. dicunt nomen equivocum ex vi sua non potest praedicari actu non gignere in mente audientis, nisi conceptum non ultimatum sui ipsius, quantum verum ad rem significatam, adhibet, & suspensum relinquere audientem, quidnam loquens significare velit, aptam tamen esse, ut per appositionem alterius nominis determinate significet aliquam rem ex his, quibus nomen competit. Haec opinio reicitur a Scoto quod. 11. Flench. tum quia vis significativa vocis exercetur, cum actu profertur, in ordine ad res, quibus imponitur, ut etiam ipse Averro concedit q. 6. de Vocibus scilicet. 3. ergo cum hoc vox Canis profertur, actu debet aliquid significare praeter seipsum, tum quia hoc sermone prolato Canis movetur, possunt plura actu concipi, quia unus accipere potest Canem pro animalis terrestri, alter pro marino, alius pro fidei; tum quia licet auditor ambiguis remaneat de intentione loquentis ad quid significandum determinat illam vocem proferat, non sequitur, quod ipse aliqui concipere nequeat actu ex nuda pronuntiatione illius vocis, esse non ad intentionem loquentis, tum denique si actu non significaret vox de univoca, nisi determinata per appositionem alterius nominis, sequitur, quod nomen actu significabit univoca, sed semper univocum quia semper determinat ex vi illius appositionis.

Alii proinde dicere, quod nomen equivocum plura actu significat sub distinctione, ita ut dicitur Canis movetur, sit sensus, vel terrestri, vel marino, vel caelesti. Hanc etiam dicendi modum refellit Scotus ibidem q. 9. quia tunc respondendum non esset ad terminum equivocum per distinctionem, si praedicatum uni significatorum conveniret, imo concedendum esset, quod talis propositio sit simpliciter vera, nam ad veritatem distinctionis sufficit, quod altera pars eius sit vera. Alii tandem dicunt, quod plura actu significat sub copulatione; sed ait Doctor quod. 11. quod potest hoc significare, quod nomen actu significat copulat inter ipsas res significatas, quod nomen actu significat, & terra, & mare, & caelestem copulat, & ita non significat plura actu sub copulatione, tum quia id potius est significare unum, quam plura, quia totum hoc copulatum potest habere unam rationem intelligendi, cum sit extremum orationis, atque ita etiam habet unam rationem significandi, sicut, & hoc aliud copulatum in ista oratione duo, & tria sunt quinque, tum etiam quia tunc ad terminum equivocum non esset respondendum per distinctionem, sed concedendum esset, quod propositio, vel est simpliciter vera, vel simpliciter falsa; vera, si praedicatum omnibus significationibus conveniret; falsa, si unum non conveniret, nam ad copulativam falsitatem sufficit, quod altera eius sit falsa, alio modo potest id intelligi, ita ut copulatio cadat, non super res significatas, sed super ipsas adus significandi, & sic verum est nomen equivocum plura actu indeterminatim significare,

nam Canis significat latrabile animal, & significat marinam belluam, & significat caeleste fidus.

36. Secundo dubitatur, an absolute loquendo nomen equivocum dici debeat unum, vel plura nomina, & ratio dubitandi est, quia nomen formaliter constituitur per significationem, ergo cum nomen equivocum multas habeat significationes, non unum, sed tria, quae plura nomina dici debent ex alia parte certe una vox est Canis, & Gallus, ut in his plura significant, & Aristoteles ait, equivocata habere unum nomen commune; quomobrem Doctor quod. 8. Flench. ait nomen equivocum posse dici unum multiplex, quia unum significans multa, nomen scilicet, materialiter, quatenus est unum sonus, una vox, & multiplex formaliter, quia plura habet significationes. Quantum tamen spectat ad modum loquendi, potius debet dici unum nomen, quam multiplex, ob rationem, quam ibi Doctor assignat, quia concreta, aut composita accidentalia non multiplicatur pro diversitate formarum, si unum sit omnium subiectum, si enim dicitur unus artifex, quamvis plures habeat artes cum igitur in proposito nomen equivocum sit compositum quoddam accidentale, & artificiale ex nomine, & voce pro materiali, est significatione pro formali, quamvis multipliciter formale, nimirum significatio, tamen non multiplicatur accidentale compositum, quia materiale, scilicet vox, & nomen est unum, quae doctrina constat hincque habet quod. 11. ar. 3. & d. 8. q. 1. & ex professo q. 9. seq. explicatur, quia ratio est contra nomina synonyma absolute dicitur plura nomina, non unum, sed unum, & eandem habeat significationem.

37. Tertio dubitatur, an in mente seu in conceptu reperiri possit equivocatio, sicut in voce, & communis ferre sententia est, quod licet in conceptu non ultimatum, ut est conceptus ipsius vocis significativae, possit contingere aliquo modo equivocatio, ut bene declarat Tat. in praedicatione quod. 1. dub. 1. in fine, tamen in conceptu ultimo, quod est conceptus rei significativae per vocem, contingere non potest, ut Scotus docet quod. 1. praedicatione ad 2. Ratio fundamentalis est, quia ut diximus ab initio quod. cum conceptus sit naturalis imago rei, quod univocum, & diversitatem proportionatur rebus ipsis, ita ut eisdem rei unicus sit conceptus, & plurium rerum plures, cum ergo in mente non sit idem conceptus rerum diversarum, quae appellantur unico nomine, consequenter nec poterit esse equivocatio, non igitur est eadem ratio de voce, & conceptu; quia enim vox non est intrinsece significativa, sed est impositio, non repugnat eidem voci diversae convenire impositiones, sicut repugnat conceptui diversae convenire impositiones, sicut repugnat conceptui diversae convenire naturae representationes. Quod adhuc magis declarat, quia equivocum est, quod significat plura inquantum diversa, si enim plura significaret inquantum in aliquo convenientia, non esset pura equivocatio, sed univocatio saltem imperfecta; conceptus naturalis imago rei, non potest esse unum, si obiecta sunt plura, & nullo modo unum, quia unitas eius in ratione representationis, & similitudinis sumitur ex aliqua unitate rei representatae, ut Doctor solide probat ad 3. q. 10. ab obiecto enim suam sumit unitatem specificam, nec uno, & eodem actu possunt plura obiecta disparata, ut si intelligi, ut docet Burgius id. q. 4. ex Scoto multum in locis, ergo in mente equivocatio cadere non potest, ita quod licet eundem disparatam, & diversarum esse conceptus idem, possit esse eandem, quod etiam in mente divina suo modo afferendum est; nam licet unus realis, & materialiter sit actus, quo omnia concipit, tamen ille idem conceptus ratione distinguitur, ut concipit unam rem, & aliam, & dicitur virtualiter multiplex.

38. Quarto tandem dubitatur, quot sint equivocorum species, & communis opinio est esse duas, unam primam, quae dicitur purae equivocata, quae scilicet, sine omni praeiudicio habitudine, & convenientia ad invicem eodem nomine sunt appellata, unde etiam dicitur equivocata a casu, vel fortuna, ut v.g. gallus homo, & gallus avis dicitur equivocata praeter a casu, quia merè sortuito evenit, ut homo, & avis nulla habita inter illos convenientia ratione eodem nomine appellantur. Altera equivocorum species est eorum, quae dicuntur equivocata analogae, quae scilicet, participant idem nomen ob aliquam convenientiam, & proportionem inter ipsa reperta, ita ridere dicitur de homine, & de prato, pratrum namque; flores ridere dicitur, quia assimilatur homini lego, & ridenti, homo dicitur de vero, & de pecto, quia conveniunt in externa figura, & sic de multis aliis, quia ratione loquitur etiam appellari equivocata a consilio, quia non temere, sed consilio unum, & idem nomen extensum est ad plura significanda. Constat tamen equivocata a consilio etiam dici, non solum quando idem nomen de pluribus rebus ob habitudinem aliquam, vel proportionem inter illa reperta, sed etiam quando, vel ex devotione imponentis in aliquem sanctum, vel ex affectu ad aliquem defunctum eiusdem cognationis, vel memoria alicujus viri insignis, vel alia rationali de causa idem nomen alicui imponitur puellae.

ARTICULUS II.

Examinatur peculiariter natura univocorum.

39. AD ampliore quod Univocorum intelligentiam dubia quaedam de illis incidentia resolvere juvat. Primo igitur dubitari solet, an ad univocationem sufficiat unitas conceptus formalis, mediante quo omnia inferiora immediate concipiuntur, non potius requiratur, quod terminus talis conceptionis importet aliquod commune pluribus, scilicet conceptum obiectivum. Dixerunt

runt aliqui ad univocationem sufficere solum unitatem conceptus formalis, quo nimirum plura immediate concipiuntur, velut similitudo; talis videtur opinio Nominalium Ocham id. 2. q. 5. 6. & 7. Rubio id. 1. d. 3. q. 3. & aliorum, ubi cum loquuntur de conceptu naturae univocorum. Sed ut docet Tatar. q. 2. praedicatione. 2. de Univocis ex doctrina Scot. id. 2. q. 3. & d. 8. q. 3. & Bonet. in Met. loc. cit. praeter unitatem conceptus formalis ad univocationem requiritur etiam unitas conceptus obiectivi, quod vox univoca significet primario aliquod commune illis, sicut homo significat primo, & immediate humanitatem, quae est communis suis inferioribus; Est communis omnium sententia contra Nominales, & probatur, tum quia cum inquit Aristoteles univoca participare non solum commune nomen, sed etiam communem substantiam rationem in eis essentialiter imbibitur, utique per rationem substantiam non intelligit conceptum formalem illis communem, sed obiectivum, hic enim est, qui in eis essentialiter includitur, non illarum tum quia quando dicitur equivocata, & ab univocis seceduntur, carere unitate rationis, & conceptus praeteritum si sermo est de unitate conceptus obiectivi, quae ad prolationem nomen conceptus formalis ad commune illo nomine nostrum non unitis concipiendi aliquid unum diffinire illo nomine significatum, sed ad diversa immediate obiecta distrahunt, v.g. ad prolationem Canis non unitur intellectus aliquid modo, sed potius distrahatur ad diversa immediate concipienda, scilicet canem marinum, terrestrem, & caelestem, & contra igitur univoca dicitur habere unum, & eandem rationem obiectivam, & in prolatione vocis univocae debet intellectus colligi ad unum, in quo inferiora conveniunt: tum tandem quia unitas conceptus formalis debet necesse respondere unitas obiectivi, ergo si habent univoca unitatem conceptus formalis, unitas obiectivi eis denegari non poterit; patet assumptum, quia unitas conceptus formalis attenditur penes unitatem obiectivi; haec est sententia communis, quam fuisse probat Pasqual. p. 2. Met. disp. 23. scilicet 3.

40. Secundo dubitatur, an unitas illius conceptus obiectivi necessario debeat esse realis, quod correspondet eadem parte rei aliqua res vel realitas, & natura communis per ipsam adequate concepta, & explicata, ratione cuius intercedit distinctio rei naturae rei formalis inter praedicta esse commune, & inferiora, an potius sufficiat unitas rationis, & praefinitionis per intellectum immediate plura inadaequate concipiendum, quatenus similia, ratione cuius inter praedicta esse commune, & inferiora, intercedat sola distinctio virtualis ac rationis ratione inaequae. Primum dicendum modo sequi videtur Scoti illi omnes, qui non solum gradus communes praedicationales, ut hominem, & animal, fed etiam transcendentibus, & substantiam proprias realitates adaequate conceptibiles, & inferioribus univocis communes (est cui analogia mixta) praeserere dicunt, ut Canon. 1. Phys. q. 3. Faber Theor. 94. Meursii. 1. lib. suae Met. q. 7. & Bonet. c. sequuntur etiam Recentiores quidam ut Amicus in Log. 12. q. 6. dub. 4. quip hoc distinguunt praedictum univocum ab analogo, quod illud dicit univocum, & communitatem realem praefato modo, fed analogum per solam praefinitionem intellectus plura immediate concipiunt inadaequate, ut similia. Alterum dicendum modo sequitur alii Scoti, qui soli gradus communes praedicationales afferunt importare realitates, & naturas verè communes adequate conceptibiles, gradus, verò transcendentibus Deo, & creaturae communes inquantum importare solum conceptus inadaequatos non autem realitates, ut Lich. Viger. Tromb. Barr. Herrera, & alii. Verum quicquid fit de praedictis transcendentibus, an praeserent realitates, vel solo conceptus inadaequatos, de quo in Metaph. dicendum est in proposito ad univocationem perfectam, & pura necessario requiri unitate conceptus obiectivi ita esse reale, ut a parte rei correspondeat ei realitas, & natura communis per ipsam adequate conceptibilis, ita Doctor in 1. d. 3. q. 3. & 6. ostendit ex professo ibi esse videre, ad univocationem verè imperfectam, & cum analogia mixta (de qua duplici univocatione latim dicemus) qualis est univocatio omnium transcendentium, non necessario requiritur unitas conceptus realis praefato modo, sed sufficit unitas rationis, quae non ideo talis dicitur, quia sit merum opus intellectus, ut purum ens rationis, sed quia fit per abstractionem, & praefinitionem intellectus plura immediate concipiunt inadaequate, ut similia, ob fundamentum similitudinis, quod reperit inter ea a parte rei, unde in hoc sensu poterit dici unitas realis fundamentaliter, in quo sensu asserit Doctor 2. d. 26. lit. Y. a relationibus divinis conceptum commune realitas communis, quae tamen relationibus divinis nulla fit realitas communis, & aliquid Scotus etiam ab ultimis differentiis conceptum commune habere, & haec tamen in realitate sunt primo diversae ex Doctore in 1. d. 3. q. 3. & ad quod in primis.

41. Tertio dubitatur, an conceptus univocus debeat necessario perfecte transcendere tum a suis inferioribus, tum differentiis, vel modis contrahentibus, ita ut in eo rationes inferiorum, vel contrahentium nullo modo involvantur, nec explicite, nec implicite. Negat Averro quod. 15. scilicet. 1. ubi ait sufficere imperfectam praefinitionem, unde q. 13. se. 1. statuit genus non semper transcendere perfectè ad differentiis sed in eo saepius involvi rationes illarum implicite, & in tali casu non praescindit genus, nisi ab explicite, & expresso conceptu differentiarum. Veram opposita opinio communis est praesertim apud eos, qui per praefinitionem perfectam, & imperfectam ab inferioribus, & contrahentibus distinguunt praedicta transcendentia a non transcendentibus, & univoca ab analogis, imò Scotus ita huic sententiae adhaeret, ut non solum gradus communes praedicationales perfecte praescedere sit arbitratum ab inferioribus, & contrahentibus, ne genus ad differentiis, fed etiam modo affirmavit de ipso con-

ceptu entis tum respectu inferiorum, tum modorum contrahentium 1. d. 3. q. 2. quem sequuntur ferè Recentiores omnes, & multum ex Thomistis. Ratio autem, cur conceptus univocus debeat perfecte praescedere ab inferioribus, & contrahentibus, est quia in eo univocata conveniunt, & perfecte assimilantur, si est per se univocata, ergo excludere debet rationes peculiari inferiores, & contrahentium, quia si illas aliquo modo includeret, non esset tantum ratio assimilandi, sed etiam distinguendi. Accedit, quod genus dicitur inferioris, nullo modo adu continet species, & differentias nec determinat nec indeterminat, nec explicite, nec implicite, sed potentia tantum, ergo perfecte praescedit ab eis.

42. Quarto dubitatur, num oporteat rationem significatam per nomen univocum essentialiter convenire univocis, an sufficere, quod eis conveniat accidentaliter, & sub allata definitione tum univoca essentialia, quam accidentalia comprehenduntur. Et dicendum est cum communi quicquid dicit Pasqual. p. 2. Met. disp. 27. scilicet 2. n. 4.) nomen univocacionis posse sumi dupliciter, primo modo magis proprie, quo sensu significat eandem rationem essentiali pluribus communem, ac in eis essentialiter includam, & talia praedicta dicuntur univoca essentialia, & haec sola videtur Arist. voluisse comprehendere sub univocorum definitione, ut Scotus docet q. 6. Praedicatione in corpore, & in 3. d. 7. q. 1. quod probat ex illis verbis, & ratio substantia eadem, &c. per haec enim satis exprimit (inquit Doctor) talem rationem debere esse essentiali univocis, quod adhuc magis liquet ex exemplis, quae adducit de univocis essentialibus, tum quia c. de subit. docet accidentia praedicari non posse de subiectis nomine, & ratione, quod utique salium esset, si sub hac definitione etiam univoca accidentalia comprehendere vellet, tum demum quia Aristoteles divisit tanquam in membra opposita, nempe formaliter, fed etiam materialiter equivocata, univoca, & denominativa, sed si sub allata definitione comprehendere etiam univoca accidentalia, consideret utique univoca cum denominativis, univoca namque; accidentalia sunt denominativa, ut postea dicemus. Alio modo magis late, ut significet rationem pluribus communem, sive essentiali, sive accidentaliam, tum ut inferioris dicitur, non solum dantur univocis essentialibus, ut genus, & species, sed etiam accidentalia, ut proprium, & accidens, & certum est de ratione univocis essentialibus, quod sit univocum, ergo non solum admitti debent univoca essentialia, sed etiam accidentalia, & quidem Scot. quod; hanc distinctionem saepius inculcavit ponens differentiam inter praedictum univocum, & univocum praedicari 1. d. 3. q. 3. & d. 8. q. 3. P. & 3. d. 7. q. 1. d. & cum eo Formalistae omnes a. r. formalit. ubi per praedicta tum univocum idelligunt univocum accidentale, quod de suis praedictatur subiectis secundum idem nomen, ac eandem rationem accidentalem, ut album de cygno, & nive, per praedictum verò univocum intelligunt univocum essentiali, quod de suis praedictatur inferioribus secundum eandem rationem essentiali, ut animal de homine, & equo. Quamvis autem intentio Arist. fuerit definire univocum tantum essentialia, ut dictum est, certum tamen est absolute loquendo posse sub hac definitione comprehendere utraque; univoca, ita enim praedictatur animal secundum idem nomen, & rationem de homine, & equo, sicut album de nive, & cygno, ut docet Scot. cit. nec refert ad rationem univocationis, quod ratio sit una, & eadem essentialiter, vel accidentaliter, atque ita ratio substantia explicari debet, quod denotet unitatem conceptus obiectivi, qualis est esse essentialis, vel accidentalis, & de facto ita intelligitur, & exponitur Sanchez q. 1. praedicatione. Calet. Hurad. & alii.

Maffii & Bellini Tom. I. Logica.

